DE LA „FAIR PLAY“ LA EFICACITATE

– DISCUȚIE ASUPRA RAPORTULUI DINTRE NUMĂRUL DE INFRACȚIUNI ȘI GOLURILE MARCATE –

Dacă cineva ne-ar întreba vreodată, ce anume ne place mai mult dintr-o partidă de fotbal, am răspunde în mod firesc, fără prea multă ezitare: GOLURILE! Și aceasta pentru că ele sintetizează în realitate întreaga rațiune a luptei sportive, angajată în vederea obținerii victoriei.

Cu toate acestea însă, undeva în conștiința noastră, nu putem concepe o victorie adevărată, o victorie deplină, fără ca ea să nu poarte girul sportivității.

SPORTIVITATE, noțiune sinonimă cu aceea a respectului față de coechipieri, de adversar, de spectatori și față de tine însuți ca sportiv-cetățean, este reprezentarea jocului desfășurat în limitele corectitudinii cerute de regulament și a conduitei sportive acceptată din convingere. Este ceea ce numim, într-o exprimare de uzanță sportivă internațională FAIR-PLAY-ul, elementul de suprastructură al jocului de fotbal, care dă victoriei adevărata strălucire și înfrîngerii consolarea contribuției la valoarea spectacolului sportiv.

Sportivitatea la „momentul adevărului“

Se obișnuiește în practica gazetărească de specialitate — și acest lucru trebuie considerat de tehnicieni drept un prețios sprijin în munca lor — ca aprecierea spectacolului sportiv și a comportării echipelor să fie în mod complimentar justificată cu ajutorul unor date statistice care, adăugate la rezultatul final, să poată crea o imagine cît mai reală asupra calității jocului și a cauzelor care au făcut să pună în mișcare balanța victoriei.

Sportivitatea — adeseori ușor sesizabilă din însăși desfășurarea partidelor — este exprimată în aritmetica sportivă, de regulă prin raportul loviturilor libere executate, ca urmare a unor infracțiuni pedepsite de regulament. Pînă la o analiză mai cuprinzătoare asupra diversității formelor de exprimare în joc ale fair-playului, criteriul de mai sus oferă elementele cele mai evidente și în același timp cu repercusiunile cele mai importante asupra desfășurării jocului.

Dar să dăm cuvîntul cifrelor:

JOCURI \ INFRACȚIUNI		FAULTURI		HENȚURI		TOTAL INFRACȚIUNI
		SCORUL	TOTAL	SCORUL	TOTAL	
1.	RAPID - PETROLUL	11-13	24	1-2	3	27
2.	STEAUA - F.C. ARGEȘ	8-10	18	0-0	0	18
3.	DINAMO Buc - VAGONUL	15-6	21	0-0	0	21
4.	STEAUA - U.T.A.	8-16	24	0-1	1	25
5.	RAPID - A.S.A Tg.M	17-16	33	1-2	3	36
6.	STEAUA - DINAMO Buc	14-13	27	1-0	1	28
7.	RAPID - PROGRESUL	12-19	31	1-0	1	32
8.	PETROLUL - F.C. ARGEȘ	10-11	21	1-1	2	23
9.	PROGRESUL - JIUL	18-12	30	0-1	1	31
10.	STEAUA - „U" Cluj	12-10	22	0-1	1	23
11.	RAPID - VAGONUL	14-14	28	1-1	2	30
12.	DINAMO Buc - POLITEHNICA	10-4	14	1-1	2	16
13.	PROGRESUL - PETROLUL	24-18	42	0-0	0	42
14.	DINAMO Buc - RAPID	20-18	38	1-1	2	40
15.	STEAUA - PROGRESUL	15-13	28	0-0	0	28
TOTAL GENERAL		—	401	—	19	420

La datele de mai sus — și așa suficient de elocvente — ar mai trebui adăugat că mai bine de 50% din totalul general al infracțiunilor au un caracter intenționat, de multe ori inutil, ceea ce constituie, fără îndoială, un afront la adresa sportivității și — ca urmare a acestui fapt — o sfidare a regulamentului de joc. Înainte însă de a analiza cifrele înscrise în tabel, trebuie precizat că exemplificările alese, cu excepția jocului Petrolul — F.C. Argeș, sînt întîlniri desfășurate numai în București, fapt care, în mod normal, ar fi trebuit să impună, atît jucătorilor cît și arbitrilor, un plus de interes pentru spectacolul sportiv și de respect față de spectatori. Pe de altă parte, scorul infracțiunilor săvîrșite este stabilit în funcție de aprecierea mai mult sau mai puțin obiectivă și inspirată a arbitrilor.

Și acum cîteva considerații pe marginea datelor înregistrate și a altor constatări care, așa cum este normal, fac obiectul complementului muncii de instruire sportivă, educația:

1. Teoretic, jocul de fotbal ar putea fi scutit de prezența faulturilor, atîta timp cît sancționarea lor este firesc legată numai de elementul intențional. Un exemplu în această privință îl constituie Politehnica Iași, care în meciul cu Dinamo Buc., a comis doar 4 asemenea infracțiuni ce ar fi putut tot așa de bine să lipsească din statistica de față, fără urmări nefavorabile asupra rezultatului întîlnirii.

În mod practic însă înclestarea de forțe din teren, determinată de aspirația fiecărei echipe pentru obținerea victoriei, precum și dificultățile create de necesitatea coordonării acțiunilor jucătorului în posesia mingii cu aceea a menținerii unui echilibru stabil în confruntarea sa directă cu adversarul, fac ca faulturile să aibă un caracter aproape inevitabil în joc și aceasta cu atît mai mult cu cît este destul de greu să se determine, în anumite situații, caracterul voluntar sau involuntar al infracțiunii. De aici însă și pînă la cele 24 de faulturi ale Progresului, din partida cu Petrolul, este o cale care ocolește adevăratul sens al jocului de fotbal, schimbîndu-i nu numai aspectul general, ci însuși conținutul. Pe bună dreptate presa noastră sportivă a criticat cu asprime această părtidă de pseudofotbal și a evidențiat în același timp pe aceea dintre Dinamo Buc — Politehnica Iași în care, cel puțin în ceea ce-i privește pe studenți, sportivitatea a fost la înălțime.

2. Dacă ar trebui să distingem pe adversarii fair-play-ului de adepții lui, fără îndoială că nu vom avea un alt criteriu mai obiectiv ca acela al pregătirii complexe a jucătorilor, singura în măsură să rezolve, pe cale fotbalistică, situațiile ivite în joc. Departe de noi intenția minimalizării influenței unor factori ca: miza întîlnirii, starea terenului, etc. Trebuie să admitem, fără echivoc, că infracțiunea — indiferent de caracterul ei — este mijlocul de acțiune a celui care nu poate să înfrunte, în mod deschis și cavalerește, adversarul. Și nu este deloc greu să observi că acei care joacă mai mult fotbal și sînt preocupați să acționeze în raport de minge, săvîrșesc faulturi numai la limita inevitabilului (vezi jocul brazilienilor).

În ceea ce privește adepții fair-play-ului trebuie să menționăm că, pe lîngă o serie de echipe care se înscriu pe o linie tradițională, sub raportul comportării sportive, mai există și o categorie care se încadrează într-o așazisă sportivitate ocazională, impusă de circumstanțe deosebite. Așa, de pildă, echipele provinciale, în special cele nou promovate în Diviza A, care abuzează adesea de avantajul terenului propriu, la apariția lor în Capitală și în compania unor formații de prestigiu, ca Steaua, Dinamo, ținînd cu tot dinadinsul să lase o bună impresie publicului, acționează cu multe menajamente față de adversar, obligîndu-l pe acesta ca, la rîndul său, să devină concesiv și chiar să renunțe, la un moment dat, să-și mai apere șansa cu toată convingerea (vezi cazul echipei Dinamo cu Crișul, Vagonul, etc.).

8. Atunci cînd ne-am referit la fair-play în fotbal, nu am înțeles nicidecum prin aceasta, un joc plin de gratia balerinelor și gingășie pionierească, în care jucătorii să se complimenteze și să se menajeze reciproc cînd sînt în posesia mingii. **Fotbalul păstrează, prin structura sa, caracterul de sport bărbătesc, în care tehnica trebuie protejată cu ajutorul jocului atletic, curajos și cinstit, care dă cîștig de cauză celui mai bun, celui mai puternic în confruntarea directă cu adversarul.**

4. Stabilirea gradului de sportivitate al unei întîlniri trebuie să aibă în vedere nu numai volumul și frecvența infracțiunilor, ci și consecințele pe care acestea le au în primul rînd asupra integrității corporale a jucătorilor și după aceea asupra desfășurării acțiunilor de joc. Acestea din urmă sînt în mod direct afectate de durata întreruperilor, care le fracționează și le restrînge cantitativ, corespunzător cu reducerea timpului efectiv de joc.

Cînd fluierul nu reușește să împartă dreptatea

Arbitrajul, prin prezența sa în teren, constituie — cel puțin teoretic — elementul de garanție al desfășurării jocului în limitele regulamentului. De multe ori însă, se întîmplă ca tocmai cavalerii fluierului să fie aceia care contribuie, cu sau fără intenție, la crearea unui climat de întrecere în cadrul căruia sportivitatea este sortită să rămînă în stadiul dezideratului neîmplinit. Care sînt principalele erori de arbitraj care determină cantitativ infracțiunile săvîrșite de jucători?

În primul rînd trebuie menționată **aprecierea greșită a jocului bărbătesc**, prin care foarte adesea sînt avantajate echipele gazdă și jucătorii mai slab dezvoltați fizicește. Acționînd, fie sub impulsul fricii, fie cu compasiune, arbitrii săvîrșesc erori grave care — așa cum spunea Bernabeu — împietează morala risipind rodul muncii educative dusă de antrenori.

Aplicarea preferențială a legii avantajului reprezintă o altă față a erorilor de arbitraj, care duce în mod implicit la înăsprirea atmosferei din terenul de joc și la mărirea tensiunii în rîndurile spectatorilor.

În sfîrșit, sistemul „clasic“ al compensațiilor reprezintă — fără îndoială — greșeala cu repercusiunile cele mai dăunătoare pentru spiritul de sportivitate și aceasta pentru că, printr-o falsă concepție în ceea ce privește împărțirea dreptății, se alterează, cu forța distructivă caracteristică viciului, sensul întrecerii sportive, pînă la degenerarea ei.

Ineficacitatea loviturilor libere încurajează infracțiunea?

Printre cauzele care contribuie indiscutabil la înmulțirea faulturilor și henturilor intenționate **este și siguranța pe care o creează ineficacitatea loviturilor libere, care sancționează infracțiunea.** Iată un fragment de cronică sportivă care ilustrează cum nu se poate mai bine acest lucru: **„Voinea se îndreaptă spre gol, dar Boc ca un veritabil portar se culcă pe pămînt și oprește mingea cu mîna. Un henț la 20 m. fără perspective, în locul unui gol sigur. Avantajos schimb!“**

Exceptînd cîteva întîlniri în care rezultatul final a fost stabilit — parcă în ciuda afirmațiilor de mai sus — prin executarea unor lovituri libere, direct sau din combinație (Vagonul — Univ. Craiova 4:4 și Rapid — A.S.A. Tg. Mureș 1:1) în rest procentul situațiilor de gol realizate, în raport cu numărul loviturilor executate este cu mult în avantajul celor care comit infracțiunea. Dar să dăm cuvîntul din nou cifrelor: din 183 goluri înscrise în 63 de partide de campionat, 16 au fost realizate ca urmare a fructificării directe sau indirecte a unor lovituri libere, adică un procent de 9%, ceea ce ar părea poate satisfăcător la prima vedere dacă n-am ține seama de numărul situațiilor avantajoase create, ca urmare a producerii infracțiunilor în zona de finalizare.

Dacă însă ne referim la cele 15 partide de campionat, înscrise în tabelul nr. 1 și ne vom folosi de o serie de alte date ajutătoare, **ne vom găsi — fără îndoială — mai aproape de realitate și în acest fel vom putea răspunde mai exact la întrebarea din subtitlu.**

Mai întîi să vedem modul cum sînt repartizate în spațiu cele 420 lovituri libere executate și pentru acest lucru să ne imaginăm terenul de fotbal împărțit în mod convențional, în patru sectoare, în funcție de distanța față de poartă și de posibilitatea transformării loviturilor libere în gol:

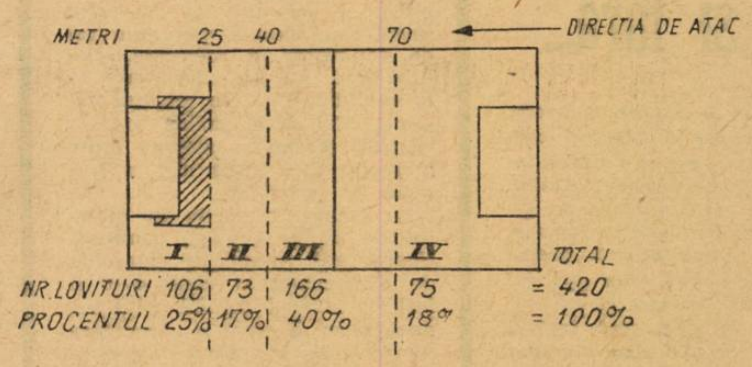

Densitatea infracțiunilor este în mod normal mai mare la mijlocul terenului, iar pericolul pe care-l prezintă pentru apărători este în raport invers proporțional cu distanța pînă la poartă și direct proporțional cu unghiul format între direcția loviturii și linia porții. Aceasta în mod teoretic. Practic însă — referindu-ne acum la rezultatele loviturilor libere executate din sectorul I — adică de acolo de unde posibilitatea transformării lor în gol ar fi cel mai aproape de realizare — situația se prezintă astfel:

- **goluri înscrise (direct sau din combinație): 4%**
- **acțiuni de atac periculoase pentru adversar: 30%**
- **acțiuni de atac lipsite de importanță: 66%**

Ar mai fi de adăugat că aproximativ 20% din loviturile libere, în special cele executate de la mijlocul terenului, își pierd sensul de sancțiune a infracțiunii, chiar din prima pasă, trimisă la adversar, căruia i se oferă astfel prilejul de a iniția acțiuni ofensive pe seama unor execuții pripite, defectuoase și formale.

Situația de mai sus este perfect valabilă — respectînd bineînțeles proporțiile — pentru toate cele 63 de jocuri disputate pînă în etapa a VIII-a inclusiv, în aceeași repartiție procentuală întocmită pentru cele 15 partide de campionat din tabelul nr. 1.

Așadar, înscrierea a numai 4 goluri din 100 de lovituri, — majoritatea în poziții extrem de favorabile transformării (sectorul hașurat din figura nr. 2) reprezintă o situație mai mult decît încurajatoare pentru jucătorii din apărare și în același timp, o soluție comodă și mai avantajoasă de rezolvare pe cale nefotbalistică a problemelor create de adversar prin acțiunea sa ofensivă.

O tempora! sau... ce-i de făcut?

Dacă adversarii fair-play-ului i-am căutat și i-am găsit printre jucătorii deficitari în ceea ce privește pregătirea tehnico-sportivă, de bună seamă că tot aici îi vom afla și pe acei care nu reușesc să valorifice ocaziile de gol pe care le oferă sancționarea infracțiunilor prin lovituri libere.

În trecutul mai îndepărtat sau mai apropiat, fotbalul românesc se mîndrea cu execuțiile de măiestrie ale lui **Baratki, Petschovschi, Marian, Ozon, Constantin, Marcu** sau **Dridea**, care reușeau să transforme în goluri, cu siguranța pe care ți-o oferă azi penaltiurile, lovituri libere de la 25—30 m. pe lîngă zidul încremenit de teamă și de admirație în același timp, al apărătorilor adverși.

Astăzi preocupările, ce-i drept lăudabile ale unor jucători ca **Racksi, Macavei** sau **Bungău**, în ceea ce privește specializarea executării directe a loviturilor libere, sînt tot atît de izolate ca și strădania unor antrenori de a găsi căile cele mai eficiente pentru a străpunge poarta adversă cu ajutorul unor combinații ingenioase, bazate pe surprindere, variație și inedit.

Dacă ținem seama de caracterul întîmplător al transformării — în majoritatea cazurilor — a loviturilor libere — și de caracterul voluntar al comiterii neregularităților în joc, ajungem la concluzia firească că inversarea dorită a raportului de intenționalitate nu se poate realiza decît pe o singură cale: PREGĂTIREA COMPLEXĂ a jucătorului în cadrul procesului de instruire-educație.

Pledînd pentru eficacitatea loviturilor libere care sancționează infracțiunea, pledăm în același timp pentru jocul curat, deschis, cavaleresc, pentru fair-play, într-un cuvînt, pentru fotbalul în adevărata sa accepțiune.

MIHAI IONESCU
antrenor